

TÜRKÇE DİL BİLGİSİ KURALLARI

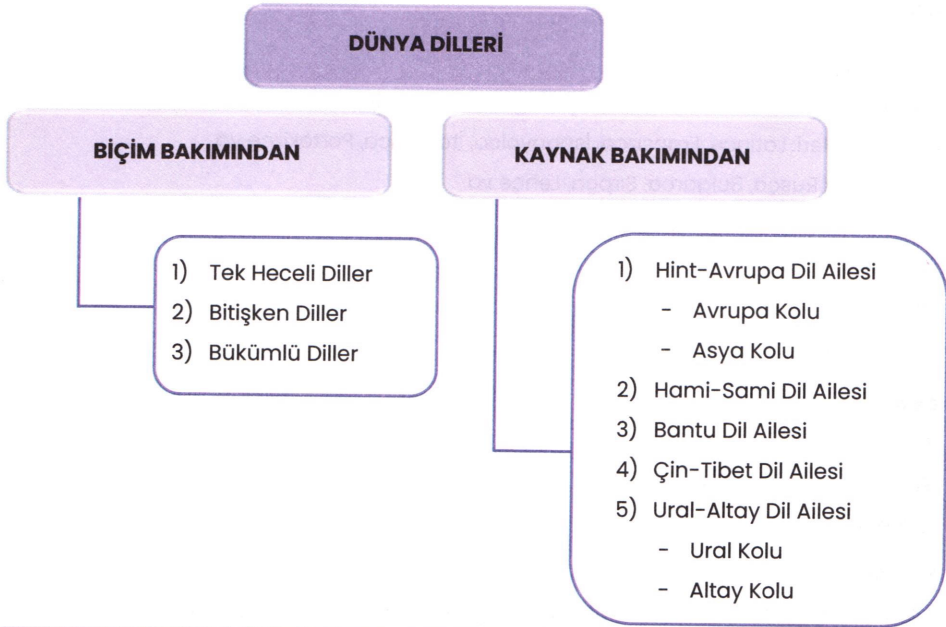
TÜRKÇE DİL BİLGİSİ KURALLARI^{1,2}

1) GİRİŞ

Yeryüzünde ortalama 4000 dil konuşulmaktadır. Bu dillerden sadece 118'i "Devlet Dili" olabilir. "Devlet Dilleri"nden biri de Türkçedir. Bu diller arasında en çok konuşulan on dil; Çince, İspanyolca, İngilizce, Fransızca, Arapça, Hintçe, Bengalce, Portekizce, Rusça ve Türkçedir.

M.Ö. 3. yüzyılda Hun İmparatorluğu'nda kullanılan dil Türkçeydi. Bu tarih esas alındığında Türkçeyi 2300 yıldır kullanılan bir dil olarak kabul edebiliriz. Bu anlamda Türkçe, dünya dilleri arasında en eski ve en köklü dillerden biri olma özelliği de göstermektedir.

Dünya dilleri, biçim (yapı) ve kaynak (köken) olmak üzere iki ayrı grupta değerlendirilmektedir:

A) Biçim Bakımından Dünya Dilleri

1) Tek Heceli Diller

Bu dillerdeki tüm sözcükler tek hecelidir. Sözcükler cümle içerisinde ek almadan kullanılırlar. Anlam, genellikle sözcükler üzerine yapılan vurgu ve ton değişiklikleriyle belirlenir. Çince, Vietnam dili, Bask dili, Himalaya ve Afrika dilleri bu grubun içindedir. Çince'de bir sözcüğe farklı biçimde yapılan vurgularla 10-15 değişik anlam elde edilebilir.

¹ Dr. Reşide GÜRSES

² Yazım Kuralları ile ilgili olarak Türk Dil Kurumu tarafından 2005 yılında basılan *Yazım Kılavuzu* esas alınmıştır.

2) Bitişken Diller (Eklemeli Diller)

Bu dillerde kelime türetilirken genellikle kök değişmez. Değişmeyen bu kök üzerine yapım ve çekim ekleri eklenerek sözcükler oluşturulur. Bu grupta; Türkçe, Macarca, Moğolca gibi diller vardır.

3) Bükümlü Diller

Bu dillerde çekim ve yeni bir sözcüğün türetimi sırasında kök değişikliğe uğrar. Bükümlü diller kendi aralarında "kök bükümlü" ve "gövde bükümlü" olmak üzere ikiye ayrılır. Arapça kök bükümlü; Almanca, Fransızca, İngilizce gibi diller de gövde bükümlü dillerdendir.

B) Kaynakları Bakımından Dünya Dilleri

1) Hint-Avrupa Dil Ailesi

Bu aile biri Avrupa'da, diğeri Asya'da olmak üzere iki büyük kola ayrılır. Bu kollar da kendi içinde başka gruplara ayrılır:

a) Avrupa Kolu

- Germen dilleri: Almanca, Flemenkçe, İngilizce, İskandinav dilleri vd.
- Roman dilleri: Latince, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Portekizce vd.
- Slav dilleri: Rusça, Bulgarca, Sırpça, Lehçe vd.
- Baltık dilleri
- Kelt dilleri
- Yunanca
- Arnavutça

b) Asya Kolu

- Sanskrit ve bugünkü Hint dilleri
- Farsça ve diğeri İran dilleri
- Ermenice

2) Hami-Sami Dil Ailesi

Bu ailede; Arapça, İbranice, Süryanice, Aramice, Akatça, Habeş ve Kipti dilleri vardır.

3) Bantu Dil Ailesi

Bu ailede; Orta ve Güney Afrika'da konuşulan diller vardır.

4) Çin-Tibet Dil Ailesi

Asya'da kullanılan Çince, Tibetçe, Tayland ve Burma dilleri bu dil ailesini oluşturur.

5) Ural-Altay Dil Ailesi

Bu gruptaki dillerin yakınlık ve benzerlikleri, Hint-Avrupa Dil Ailesi'ndeki dillerin yakınlık ve benzerliği kadar net ortaya konulamamıştır. Ancak bu diller yapı bakımından birbirine benzer. Hepsini bitişken dillerdir. Hepsinde belli bir derecede ünlü uyumu vardır. Söz diziminde

sözcüklerin sıralanışı aynıdır. (Türkçeye en çok benzeyen dil Moğolcadır.) Bu aile iki ana gruba ayrılır. Bu gruplar da kendi içlerinde alt gruplara ayrılır:

a) Ural Kolu

- Fin-Ugor dilleri: Fince, Macarca vd.
- Samoyed dilleri

b) Altay kolu

- Türkçe
- Moğolca
- Mançu-Tunguz dilleri
- Japonca
- Korece

Türkçenin yazılı döneminde bilinen ilk alfabesi Göktürk alfabesidir. Türkiye Türkleri 1928 yılında Latin harflerini kabul etmişlerdir.

II) TÜRKÇEDE SESLER

Akciğerden gelen havanın ses yoluyla meydana getirdiği titreşime "ses" denir. Ses, dili oluşturan en küçük birimdir.

Harf ise sesin yazıdaki karşılığıdır. Bir dildeki harflerin belirli bir sıraya göre dizilmiş bütününe "alfabe" denir.

Türk alfabesi, Latin harfleri esas alınarak 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun ile kabul edilmiştir. Bu Kanuna göre, Türk Alfabesinde 29 Harf bulunmaktadır. Bu harflerin sıra sayıları, adları, kitap ve el yazısı biçimleri ile kodları TSE'nin Nisan 2005/TS 13148 numaralı belgesi ile *Türk Kodlama Sistemi* adı altında ölçünlü (standart) hâle getirilmiştir. Konuyla ilgili olarak söz konusu *Yazım Kılavuzu'na* bakılabilir.

Türkçede sesler, "ünlüler" ve "ünsüzler" olmak üzere iki ana gruba ayrılır.

A) Türkçede Ünlüler ve Ünlü Uyumları

Ses yolunda herhangi bir engele çarpmadan çıkan seslere "ünlü" denir.

Türkçede 8 ünlü vardır: a, e, ı, i, o, ö, u, ü

Türkçede ünlüler: "çıkış yeri ve dilin durumuna göre"; "kalın ünlüler", "ince ünlüler", "dudakların durumuna göre"; "yuvarlak ünlüler", "geniş ünlüler", "ağzın açıklığına göre"; "düz ünlüler" ve "dar ünlüler" olmak üzere altı gruba ayrılır.

Çıkış yeri ve dilin durumuna göre	
Kalın Ünlüler	a, ı, o, u
İnce Ünlüler	e, i, ö, ü
Dudakların durumuna göre	
Yuvarlak Ünlüler	o, ö, u, ü
Düz Ünlüler	a, e, ı, i
Ağzın açıklığına göre	
Geniş ünlüler	a, e, o, ö
Dar Ünlüler	ı, i, u, ü

Ünlülerin birbirleriyle benzerlikleri veya uyumu noktasında Türkçenin iki önemli kuralı vardır. Bunlar, "büyük ünlü uyumu" ve "küçük ünlü uyumu"dur.

1) Büyük Ünlü Uyumu

Bir kelimenin birinci hecesinde kalın bir ünlü (a, ı, o, u) bulunuyorsa, diğer hecelerdeki ünlüler de kalın; ince bir ünlü (e, i, ö, ü) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlüler de ince olur. Buna "büyük ünlü uyumu" ya da "kalınlık incelik uyumu" denir.

"anlamak" sözü, büyük ünlü uyumuna bağlı olarak kalın ünlüyle başlamış ve yine kalın ünlüyle bitmiştir.

"öncelikler" sözü ise ince ünlüyle başlamış ve ince ünlüyle bitmiştir.

- * **Büyük ünlü uyumuna aykırı Türkçe kelimeler de vardır.** Bunların bazıları şunlardır: *anne, dahi, elma, hangi, hani, inanmak, kardeş, şişman.*
- * **Alıntı kelimelerde büyük ünlü uyumu aranmaz:** *ahenk, badem, ceylan, çiroz, dükkân, fidan, gazete, hamsi, kestane, keman, limon, model, nişasta, pehlivan, selam, sinema, tiyatro, viraj, ziyaret.*
- * **Birleşik kelimelerde de büyük ünlü uyumu aranmaz:** *açıkgöz, bilgisayar, çekyat, hanımeli vb.*

* **Bazı eklerde büyük ünlü uyumuna uymaz.** Bunlar aşağıda belirtilmiştir:

-gil, -ken, -leyin, -mtrak, -yor ekleri büyük ünlü uyumuna uymaz: akşam-leyin, bakla-gil-ler, çalışır-ken, ekşi-mtrak, yürü-yor.

-ki aitlik eki büyük ünlü uyumuna uymaz: akşamki, yarınki, duvardaki, yoldaki, ondaki, yazıdaki, onunki.

2) Küçük Ünlü Uyumu

"Düzlük-yuvarlak uyumu" da denilen küçük ünlü uyumu iki yönlüdür:

Bir kelimenin ilk hecesinde düz ünlü (a, e, ı, i) varsa sonraki hecelerde de düz ünlü bulunur: anlaşmak, yanaşmak, kayıkçı, ısırma, ılıklaşmak, seslenmek, yelek, bilek, çilek.

Bir kelimenin ilk hecesinde yuvarlak ünlü (o, ö, u, ü) varsa bunu izleyen ilk hecede dar yuvarlak (u, ü) veya geniş düz (a, e) ünlü bulunur: *boyunduruk, çocuk, odun, yorgunluk, yoklamak, vurma, yumurta, özlemek, güreşmek, sürmek.*

Bu ünlü düzenleri ve ilk heceyi izleyen ünlüler aşağıda belirtilmiştir;

- * İçinde a bulunan heceden sonra gelen hecede ya a, ya da ı olur: *tanımak, anlam, alınmak.*
- * İçinde e bulunan heceden sonra gelen hecede ya e, ya da i olur: *ekmekçi, ezgi, emeklemek.*
- * İçinde ı bulunan heceden sonra gelen hecede ya ı, ya da a olur: *ılık, ılımak, ısınmak.*
- * İçinde i bulunan heceden sonra gelen hecede ya i, ya da e olur: *ilik, ilmek, izin.*
- * İçinde o bulunan heceden sonra gelen hecede ya a, ya da u olur: *koltuk, kollamak, korumak.*
- * İçinde ö bulunan heceden sonra gelen hecede ya e, ya da ü olur: *görölmek, köprücük, körük, köpük.*
- * İçinde u bulunan heceden sonra gelen hecede ya u, ya da a olur: *kurul, kullanmak.*
- * İçinde ü bulunan heceden sonra gelen hecede ya ü, ya da e olur: *büzölmek, dürüm, görünme, üzölme.*

Küçük ünlü uyumuna aykırı bazı Türkçe kelimeler de vardır: *avuç, avurt, çamur, kabuk, kavuk, kavun, kavur-, kavuş-, savur-, yağmur.*

* **Alıntı kelimelerde, küçük ünlü uyumu aranmaz:** aktör, alkol, bandrol, daktilo, doktor, horoz, kabul, kitap, konsolos, muzır, mühim, mümin, müzik, profesör, radyo, vakur.

Küçük ünlü uyumuna aykırı kelimelere getirilen ekler, kelimenin son ünlüsüne uyar: kavun-u, konsolos-luğ-u, mümin-lik, müzik-çi, yağmur-luk.

* **"-ki" aitlik eki yalnızca birkaç örnekte küçük ünlü uyumuna uyar:** bugünkü, dünkü, öbürkü.

B) Türkçede Ünsüzler

Ses yolunda bir engele çarparak çıkan seslere "ünsüz" denir.

***Dilimizde yirmi bir ünsüz vardır:** b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z.

* Ünsüzler ses tellerinin titreşime uğrayıp uğramamasına göre iki gruba ayrılır:

Ses tellerinin titreşmesiyle oluşan ünsüzlere tonlu (yumuşak) ünsüzler adı verilir: b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z.

Ses telleri titreşmeden oluşan ünsüzlere tonsuz (sert) ünsüzler denir: ç, f, h, k, p, s, ş, t.

Sert ünsüzler

ç, f, h, k, p, s, ş, t.

Yumuşak ünsüzler

b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z

- * **Kökene Türkçe olan kelimelerin sonunda b, c, d, g ünsüzleri bulunmaz.** Ancak, anlam farkını belirtmek üzere ad, od, sac gibi birkaç kelimenin yazılışında buna uyulmaz: *ad* (isim), *at* (binek hayvanı); *od* (ateş), *ot* (bitki); *sac* (yassı demir), *saç* (kıl).
- * **Dilimizdeki hac, şad, yâd gibi birkaç örnek dışında, alıntı kelimelerde tonsuzlaşma kuralına uyulmuştur:** *sebepe* (<sebeb), *kitap* (<kitab), *bent* (<bend), *cilt* (<cild), *bant* (<band), *etüt* (<etüd), *metot* (<metod), *standart* (<standard), *ahenk* (<aheng), *hevenk* (<aveng), *renk* (<reng). Bu gibi alıntılar ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında kelime sonundaki tonsuz ünsüzler tonlulaşır: *sebepe/sebebi*, *kitap/kitabı*, *bent/bendi*, *cilt/cildi*, *etüt/etüdü*, *metot/metodu*, *ahenk/ahengi*, *hevenk/hevengi*, *renk/rengi*.
- * **Ancak, bazı alıntı kelimelerde tonlulaşma (yumuşama) olmaz:** *ahlak/ahlakın*, *cumhuriyet/cumhuriyete*, *evrak/evrakı*, *hukuk/hukuku*, *ittifak/ittifaka*, *sepet/sepeti*, *tank/tankı*, *bank/bankı*.
- * **Birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan p, ç, t, k ünsüzleri ünlüyle başlayan bir ek aldığındaki tonlulaşarak b, c, d, ğ'ye dönüşür:** *kelep/kelebi*; *ağaç/ağacı*, *kazanç/kazancı*; *geçit/geçidi*, *kanat/kanadı*; *başak/başığı*, *bıçak/bıçağı*. Tek heceli kelimelerin sonunda bulunan p, ç, t, k ünsüzleri ise iki ünlü arasında çoğunlukla korunur: *ak/aki*; *at/atı*; *ek/eki*; *et/eti*; *göç/göçü*; *ip/ipi*; *kaç/kaçını*; *kök/kökü*; *ok/oku*; *ot/otu*.
- * **Ancak, tek heceli olduğu hâde sonundaki ünsüzü tonlulaşan kelimeler de vardır:** *but/budu*, *dip/dibi*, *gök/göğü*, *kap/kabı*, *kurt/kurdu*.
- * **Dilimizde tonsuz (sert) ünsüzle biten kelimelere gelen ekler tonsuz (sert) ünsüzle başlar:** *aç-tı*, *aş-çı*, *bak-tım*, *bas-kı*, *çiçek-ten*, *düş-kün*, *geç-tim*, *ipek-çi*.
- * **Türkçede kullanılan bazı kelimelerdeki b ünsüzünden önce gelen n ünsüzü m'ye dönüşür:** *saklama* (< saklanma), *dolama* (< dolanma), *ambar* (< anbar), *amber* (< anber), *cambaz* (< canbaz), *çember* (< çenber), *kümbet* (< gunbed).

III) TÜRKÇE YAZIM KURALLARI

A) Büyük Harf Kullanma

Büyük harflerin kullanıldığı yerler aşağıda sıralanmıştır:

- * Cümle büyük harfle başlar: "Ak akçe kara gün içindir."
- * **Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem) konur:** Atatürk, "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor. Ancak, iki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz: Bir zamanlar -bu zamanlar çok da uzak değildir, bundan on, on iki yıl önce- Türk saltanatının maddi sınırları uçsuz bucaksız denilecek kadar genişti. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)
- * **İki nokta üst üstden sonra gelen cümleler büyük harfle başlar: "Menfaat sandalyeye benzer:** Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir." (Cenap Şahabettin) Ancak, iki nokta üst üstden sonra cümle niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bu örnekler büyük harfle başlamaz: "Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler..." (Memduh Şevket Esenalı)
- * **Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime büyük harfle başlamaz:** "2005 yılında Türk Dil Kurumunun 73. yılını kutladık."
- * **Örnek niteliğindeki kelimelerle başlayan cümlede de ilk harf büyük yazılır:** "Banka, bütçe, devlet, fındık, kanepa, menekşe, şemsiye" gibi yüzlerce kelime, kökenleri yabancı olmakla birlikte artık dilimizin malı olmuştur. "Et-, ol-" fiilleri, dilimizde en sık kullanılan yardımcı fiillerdir.
- * **Özel adlar büyük harfle başlar. Kişi adlarıyla soyadları büyük harfle başlar:** Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Kâzım Karabekir, Yunus Emre, Evliya Çelebi, Gevheri, Karacaoğlu.
- * **Kişi adlarından önce ve sonra gelen saygı sözleri, unvanlar, lakaplar, meslek ve rütbe adları büyük harfle başlar:** Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Kaymakam Erol Bey, Sayın Prof. Dr. Hasan Eren, Hamdi Bey, Ahmet Efendi.
- * **Akrabalık bildiren kelimeler büyük harfle başlamaz:** Tülay abla, Ayşe teyze.
- * **Akrabalık bildiren kelimeler başa geldiğinde lakap yerine kullanıldığı için büyük harfle başlar:** Nene Hatun, Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan.
- * **Bazı tarihi ve menkıbevi şahsiyetlerde ise akrabalık bildiren kelime sonda olduğu hâlde unvan değeri kazandığı ve özel ada dâhil olduğu için büyük harfle yazılır:** Gül Baba, Susuz Dede, Adile Hala, Gülsüm Bacı, Sultan Ana.
- * **Resmî yazılarda saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan bildiren kelimeler de büyük harfle başlar:** Sayın Bakan, Sayın Başkan.
- * **Hitap kelimeleri de büyük harfle başlar:** Sevgili Kardeşim, Aziz Dostum.
- * **Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar:** Sarıkız, Fino, Karabaş.
- * **Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar:** Türk, Alman, İngiliz, Kırgız.
- * **Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar:** Türkçe, Almanca, Özbekçe.
- * **Devlet adları büyük harfle başlar:** Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti.

- * **Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar:** Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan; Musevilik.
- * **Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar:** Tanrı, Allah, Cebrail, Zeus, Oziris, Kibele. Ancak tanrı kelimesi özel ad olarak kullanılmadığında küçük harfle başlar: Eski Yunan tanrıları. Bazı dinî terimlerin küçük harfle başlaması gelenekleşmiştir: cennet, cehennem, uçmak, tamu, peygamber, sırat köprüsü.
- * **Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar:** Merkür, Neptün, Plüton.
- * **“Dünya, güneş, ay” sözcükleri gezegen anlamı dışında kullanıldığında küçük harfle başlar.**
- * **Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt, cadde, sokak, semt vb.) büyük harfle başlar:** Asya, Avrupa, Afrika, Amerika; İç Anadolu, Doğu Anadolu.
- * **Doğu ve batı sözleri yön bildirdiğinde küçük olarak yazılır:** Bursa'nın doğusu. Bu sözler düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde ise büyük olarak yazılır. Batı medeniyeti, Doğu mistisizmi vb.
- * **Yer adlarında ilk isimden sonra gelen deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar:** Ağrı Dağı, Aral Gölü, Çanakkale Boğazı, Dicle Irmağı, Ege Denizi, Erciyes Dağı, Fırat Nehri, Tuna Nehri.
- * **Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, bucak, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar:** Konya ili, Etimesgut ilçesi, Taflan köyü vb.
- * **Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar:** Gazi Osmanpaşa Mahallesi, Yıldız Mahallesi, Karaköy Meydanı, Zafer Meydanı, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Ziya Gökalp Bulvarı, Nene Hatun Caddesi.
- * **Yer bildiren özel isimlerde de kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman, kelime başında büyük harf kullanılır:** Hisar'dan, Boğaz'dan, Bulvar'dan.
- * **Saray, köşk, han, kale, köprü, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar:** Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, İshakpaşa Sarayı, Çankaya Köşkü, Horozlu Han, Ankara Kalesi, Alanya Kalesi, Galata Köprüsü, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Mostar Köprüsü, Beyazıt Kulesi, Zafer Abidesi, Bilge Kağan Anıtı.
- * **Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:** Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Devlet Malzeme Ofisi, Millî Kütüphane, Çocuk Esirgeme Kurumu, Atatürk Orman Çiftliği, Çankaya Lisesi, Anadolu Kulübü, Mavi Köşe Bakkaliesi, Türk Ocağı, Yeşilay Derneği, Muharip Gaziler Derneği, Emek İnşaat; Bakanlar Kurulu.
- * **Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:** Medeni Kanun, Borçlar Hukuku (kanun), Atatürk Uluslararası Barış Ödülü Tüzüğü, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği.
- * **Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik vb.ni bildiren kelimeler, belli bir kurum vb. kastedildiğinde büyük harfle başlar:** Bu yıl Meclis, yeni döneme erken başlayacaktır. Son aylarda Kurum, yazım konusunda yoğun bir çalışma içine girmiştir. 2876 sayılı Kanun bu yıl yeniden gözden geçiriliyor. Bu madde Yönetmelik'in 4'üncü maddesine aykırı düşmektedir.

- * **Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, müzik) her kelimesi büyük harfle başlar:** Nutuk, Safahat, Kendi Gök Kubbeimiz, Anadolu Notları, Sinekli Bakkal; Türk Dili, Türk Kültürü, Varlık; Resmî Gazete, Hürriyet, Milliyet, Türkiye, Yeni Yüzyıl, Yeni Asır; Saraydan Kız Kaçırma.
  - * **Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz:** Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi, Halı Dokuyan Kızlar tablosu.
  - * **Büyük harflerin kullanıldığı yerlerde bulunan ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de sözleriyle mı, mi, mu, mü soru eki küçük harfle yazılır:** Mai ve Siyah, Suç ve Ceza, Leyla ile Mecnun, Turfanda mı, Turfa mı?
  - * **Millî ve dinî bayramlarla bayram niteliği kazanmış günlerin adları büyük harfle başlar:** 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Nevruz Bayramı.
  - * **Kurultay, bilgi şöeni, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelime büyük harfle başlar:** V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Manas Bilgi Şöeni.
  - * **Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar:** Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Cıvalı Taş Devri, İlk Çağ, Yükselme Devri.
  - * **Tarihî dönem bildirmeyip, tür veya tarz bildiren terimler küçük harfle başlar:** divan şiiri, divan edebiyatı, halk şiiri, halk edebiyatı, eski Türk edebiyatı, Türk dili, Türk sanat müziği, Türk halk müziği, tekke edebiyatı.
  - * **Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar:** Türklük, Türkleşmek, Türkçe, Türkolog, Türkoloji, Avrupalı, Avrupalılaştırmak.
  - * **Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz:** acem (Türk müziğinde bir perde), hicaz (Türk müziğinde bir makam), nihavent (Türk müziğinde bir makam), acemi (tecrübesiz), amper (elektrik akımında şiddet birimi).
  - * **Para birimleri büyük harfle başlamaz:** avro, dolar, dinar, lira, yeni kuruş.
  - * **Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz.**
  - * **Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde özel adlar büyük harfle başlar:** Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Japon gülü, Maraş dondurması, Van kedisi.
  - * **Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar:** 29 Mayıs 1453 Salı günü, 29 Ekim 1923, 28 Aralık 1982'de göreve başladı.
- Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar: Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar. Yürütme Kurulu toplantılarını perşembe günleri yaparız.
- * **Levhalar ve açıklama yazıları büyük harfle başlar:** Giriş, Çıkış, Müdür, Vezne, Başkan, Doktor, Otobüs Durağı, Dolmuş Durağı, Şehirler Arası Telefon.

B) Birleşik Kelimeler

Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler, yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar: yer çekimi, hanımeli, beyaz peynir, açıkgöz, toplu iğne; eli açık, söz etmek, zikretmek, hasta olmak, gelebilmek, alivermek.

Birleşik kelimeler belirli kurallar çerçevesinde bitişik veya ayrı olarak yazılır:

1) Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

Birleşik kelimeler aşağıdaki durumlarda bitişik yazılırlar:

Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır. kaynana (< kayın ana), nasıl (< ne asıl), niçin (< ne için), pazartesi (< pazar ertesi).

-Et- ve ol- yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine veya ses türemesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır: emretmek (<emir etmek), kaybolmak (<kayıp olmak); haletmek (<hal' etmek=tahttan indirmek).

İki veya daha çok kelimedenden oluşmuş Türkçe yer adları bitişik yazılır: Çanak kale, Gümüşhane; Acıpayam, Pınarbaşı, Şebinkarahisar; Beşiktaş, Kabataş.

Şehir, kent, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır: Akşehir, Eskişehir, Atakent, Batıkent, Konutkent, Yenimahalle, Karabağ, Uludağ; Kocatepe, Tınaztepe; Akdeniz, Karadeniz, Yeşilirmak; İncesu, Akçay.

Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır: güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu.

BUNLARDAN BAŞKA DİLİMİZDE HER İKİ ÖGESİ DE ASIL ANLAMINI KORUDUĞU HÂLDE YAYGIN BİR BİÇİMDE GELENEKLEŞMİŞ OLARAK BİTİŞİK YAZILAN KELİMELER DE VARDIR:

- * **Baş sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları:** başbakan, başçavuş, başeser, başhekim, başhemşire.
- * **Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki başı sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları:** aşçıbaşı, binbaşı, çarkçıbaşı, çeribaşı.
- * **Oğlu, kızı sözleri:** çapanoğlu, eloğlu, hinoğlulu, elkızı.
- * **Ağa, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler:** ağababa, ağabey, beyefendi, efendibaba.
- * **Biraz, birkaç, birkaçı, birtakım, birçok, birçoğu, hiçbir, hiçbirini, herhangi belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.**
- * **Ev kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:** aşevi, bakımevi, basımevi, doğumevi.
- * **Hane, name, zade kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:** çayhane, dershane, kahvehane, yazıhane; beyanname.
- * **Eczahane, hastahane, pastahane, postahane sözleri kullarımdaki yaygınlık dolayısıyla eczane, hastane, pastane, postane biçiminde yazılmaktadır.**
- * **Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır:** İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim.

2) Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

- * **Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler:** Arnavut kaldırımı; çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu, keçi yolu; köprü yol.
- * **Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler:** açık oturum, açık öğretim, ana dili, ay tutulması, baş ağrısı, baş belası, baş dönmesi, çıkış yolu, çözüm yolu, dil birliği, din birliği.
- * **Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler:** anlam bilimi, dil bilimi, edebiyat bilimi, gök bilimi, halk bilimi.

- * **Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler:** göz yuvarı, hava yuvarı, ısı yuvarı, ışık yuvarı, renk yuvarı.
- * **Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:** bohça böreği, su böreği, talaş böreği; badem yağı, çiçek yağı, kuyruk yağı, arpa suyu.
- * **Gök cisimleri:** Çoban Yıldızı, Kervan Yıldızı, Kutup Yıldızı, kuyruklu yıldız; gök taşı, hava taşı, meteor taşı.
- * **Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler:** çetin ceviz, çöpsüz üzüm; eski kurt, sarı çıyan, sağmal inek.
- * **Zamanla ilgili birleşik kelimeler:** gece yarısı, gün ortası.
- * **Kişi adlarından oluşmuş mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy vb. yer ve kuruluş adlarında sondaki unvanlar hariç, şahıs adları ayrı yazılır:** Yunus Emre Mahallesi, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Ziya Gökalp Bulvarı, Nene Hatun Caddesi, Fevzi Çakmak Sokağı, Cemal Nadir Sokağı.

C) Deyimlerin Yazılışı

Deyimler ayrı yazılır: akıntıya kürek çekmek, çam devirmek, çanak tutmak, gönlünden geçirmek, göz atmak, kulak asmak, kulak vermek, çantada keklik, deveye kulak, yağlı kuyruk, yüz görümlüğü.

Ç) İkilemelerin Yazılışı

İkilemeler ayrı yazılır: adım adım, ağır ağır, akın akın, allak bullak, aval aval (bakmak), cır cır (ötmek), çeşit çeşit, derin derin, gide gide, güzel güzel, karış karış, bata çıka, çoluk çocuk, düşe kalka, eciş bücüş, eğri büğrü, enine boyuna.

“m” ile yapılmış ikilemeler de ayrı yazılır: at mat, çocuk mocuk, dolap molap.

İsim durum ekleri ve iyelik ekiyle yapılan ikilemeler de ayrı yazılır: baş başa, diz dize, el ele, göz göze, iç içe, omuz omuza, yan yana; baştan başa, daldan dala.

D) Bazı Kelime ve Eklerin Yazılışı

1) Bağlaç Olan “da/de”nin Yazılışı

- * **Bağlaç olan “da/de” ayrı yazılır. Kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar:** Kızı da geldi gelini de. Durumu oğluna da bildirdi. Sen de mi kardeşim?
- * **Ayrı yazılan “da/de” hiçbir zaman ta/te biçiminde yazılmaz.**
- * **Ya sözüyle birlikte kullanılan da mutlaka ayrı yazılır:** ya da.
- * **“da/de” bağlacını kendisinden önceki kelimedenden kesme ile ayırmak yanlıştır:** Ayşe de geldi (“Ayşe’de geldi” yanlıştır).

2) Bağlaç Olan “ki”nin Yazılışı

Cümleleri, kelime gruplarını ve cümlecikleri birbirine bağlayan ve onlar arasında anlam ilgisi kuran “ki” bağlacı ayrı yazılır: demek ki, kaldı ki, bilmem ki.

Ki bağlacı, birkaç örnekte kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır: belki, çünkü, hâlbuki, mademki, meğerki, oysaki, sanki. Bu örneklerden çünkü sözünde ek aynı zamanda küçük ünlü uyumuna uymuştur.

Şüpheli ve pekiştirme göreviyle kullanılan ki sözü de ayrı yazılır: Babam geldi mi ki? Başbakan konuşacak mı ki?

'Ki' bağlacı aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi bazı kelimelerle birlikte hazır söz kalıpları olarak kullanılır: Ne yazık ki, tabii ki, muhakkak ki, elbette ki.

3) Soru Eki "mı/mi", "mu/mü" nün Yazılışı

Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar:

Kaldı mı? Sen de mi geldin? Olur mu?

Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır: Verecek misin? Okuyor muyuz?

4) "ile" nin Ek Olarak Yazılışı

İle ayrı olarak yazılabildiği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir. Kelimelere eklenerek yazıldığında ünlü uyumlarına uyar.

- * **İle, ünsüzle biten kelimelere ek olarak getirildiğinde i ünlüsü düşer ve bitişik yazılır:** bulut-la (bulut ile), çiçek-le (çiçek ile), kuş-la (kuş ile).
- * **İle, ünlüyle biten kelimelere ek olarak getirildiğinde başındaki i ünlüsü düşer ve araya y ünsüzü girer. Ek, ünlü uyumlarına uyar:** arkadaşı-y-la (arkadaşı ile), anası-y-la, (anası ile), çevre-y-le (çevre ile).

5) Pekiştirmeli Sıfatların Yazılışı

Pekiştirmeli sıfatlar bitişik yazılır: apaçık, apak, büsbütün, çepeçevre, çırpıplak, çırılçıplak, dümdüz, düpedüz, gömgök.

IV) NOKTALAMA İŞARETLERİ

A) Nokta (.)

- * **Cümlelerin sonuna konur:** Türk Dil Kurumu, 1932 yılında kurulmuştur.
- * **Bazı kısaltmaların sonuna konur:** Alb. (albay), Dr. (doktor), Yard. Doç. (Yardımcı Doçent), Prof. (Profesör), Cad. (cadde).
- * **Sayılarından sonra sıra bildirmek için konur:** 3. (üçüncü), 15. (on beşinci); II. Mehmet, XIV. Louis, XV. yüzyıl; 2. Cadde, 20. Sokak, 4. Levent.
- * **Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur:** 3, 4 ve 7. maddeler; XII – XIV. yüzyıllar arasında.
- * **Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra konur:** I., I., A., a.
- * **Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:** 29.5.1453, 29.X.1923.
- * **Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz:** 29 Mayıs 1453, 29 Ekim 1923.

- * **Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:** Tren 09.15'te kalktı.
- * **Bibliyografik künyelerin sonuna konur:** Agâh Sırrı Levend, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, TDK Yayınları, Ankara, 1960.
- * **Beş ve beşten çok rakamlı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur:** 326.197, 49.750.812,
- * **Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır:** $4.5=20$

B) Virgül (,)

- * **Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur:** "Sessiz dereler, solgun ağaçlar, sarı güller", "Zindana atılan mahkûmlar gibi titreşerek, haykırarak geri geri kaçmaya uğraşıyorduk."
- * **Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:** Bir varmış, bir yokmuş.
- * **Cümlede özel olarak vurgulanması gereken öğelerden sonra konur.**
- * **Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan öğeleri belirtmek için konur:** "Saniye Hanımefendi, merdivenlerde oğlunun ayak seslerini duyar duymaz, hasretlisini karşılamaya atılan bir genç kadın gibi, koltuğundan fırlamış ve ona kapıyı kendi eliyle açmaya gelmişti."
- * **Cümle içinde ara sözcükleri ve ara cümleleri ayırmak için konur:** Şimdi, efendiler, müsaade buyurursanız, size bir soru sorayım. (Mustafa Kemal Atatürk)
- * **Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:**

Akşam, yine akşam, yine akşam.

Göllerde bu dem bir kamyş olsam! (Ahmet Haşim)

- * **Konuşma çizgisinden önce konur:** Bahçe kapısını açtı. Sermet Bey'e,
- Bu anahtar köşkü de açar, dedi. (Ömer Seyfettin)
- * **Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, öyle, haydi gibi kelimelerden sonra konur:** Peki, gideriz. Olur, ben de size katılırım. Haydi, geç kalıyoruz.
- * **Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır:** Bu, tek gözlü, genç fakat ihtiyar görünen bir adamcağızdır.
- * **Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur:** Efendiler, bilirsiniz ki hayat demek, mücadele, müsademe demektir.
- * **Sayıların yazılışında, kesirleri ayırmak için konur:** 38,6 (otuz sekiz tam, onda altı)
- * **Metin içinde ve, veya, yahut bağlaçlarından önce de sonra da virgül konmaz:** Nihat sabaha kadar uyuyamadı ve şafak sökerken Faik'e bol teşekkürlerle dolu bir kâğıt bırakarak iki gün evvelki cephe dönüşü kıyafeti ile sokağa fırladı. (Peyami Safa)
- * **Metin içinde tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz:** Ya bu deveyi gütmeli ya bu diyardan gitmeli. Siz ister inanın ister inanmayın, bir gün bile durmam. Öyle zekiler vardır, konuşutular mı ağızlarından bal akıyor sanırsın.
- * **Şart ekinden sonra virgül konmaz:** Tenha koşelerde ağız ağıza konuşurken yanlarına biri gelecek olursa hemen susuyorlardı.

- * **Metin içinde zarf-fil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül konmaz:** Meydanlığa varmadan bir iki defa İsmail kendisini gördü mü diye kahveye baktı. (Necati Cumalı)

C) Noktalı Virgül (;)

- * **Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur:** Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Aslan, Orhan; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir.
- * **Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:** Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum.

Ç) İki Nokta (:)

- * **Kendisinden sonra örnek verilecek cümlelerin sonuna konur: Yeni harfler alındıktan sonra eski yazı ile bir tek kelime bile yazmayan iki kişi görmüşümdür:** Atatürk ve İnönü! (Falih Rıfki Atay)
- * **Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlelerin sonuna konur:** Bu kararın istinat ettiği en kuvvetli muhakeme ve mantık şu idi: Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır.
- * **Edebî eserlerdeki karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin adından sonra konur:** Bilge Kağan: Türklerim, iştin! Üstten gök çökmedikçe, alttan yer delinmedikçe, ülkenizi, törenizi kim bozabilir sizin?

D) Üç Nokta (...)

- * **Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:** Ne çare ki çirkinliği hemencecik ve herkes tarafından görülüyordu da, bu yanı... (Tarık Buğra)
- * **Alıntılarda; başta, ortada ve sonda alınmayan kelime ve bölümlerin yerine konur:** ...derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı... (Tarık Buğra)
- * **Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur:** Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz! (Faruk Nafiz Çamlıbel)
- * **Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur:** Gölgeler yaklaştılar. Bir adım kalınca onu kıyafetinden tanıdılar.
— Koca Ali... Koca Ali, be!.. (Ömer Seyfettin)
- * **Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır:**
— Kimsin?
— Ali..
— Hangi Ali?
— ...

Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz.

E) Soru İşareti (?)

- * **Soru bildiren cümle veya sözlerin sonuna konur:** Ne zaman tükenecek bu yollar, arabacı?
- * **Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:** Yunus Emre (1240?-1320), (Doğum yeri: ?).
- * **Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur:** Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?

F) Ünlem İşareti (!)

- * **Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur:** Ne mutlu Türk'üm diyene! (Mustafa Kemal Atatürk)
- * **Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur:** Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri! (Mustafa Kemal Atatürk)
- * **Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konulabileceği gibi cümlelerin sonuna da konabilir:** Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!
- * **Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayrıç içinde ünlem işareti kullanılır:** İsteseymiş bir günde bitirmiş (!) ama ne yazık ki vakti yokmuş (!).
- * **Ünlemden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir:** Gök ekini biçer gibi!.. Başaklar daha dolmadan. (Tarık Buğra)

G) Kısa Çizgi (-)

Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.

- * **Ara sözlere ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır:** Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun- köye giren geniş yolun ağzında durmuştu. (Ömer Seyfettin)
- * **Dil bilgisinde kökleri ve ekleri ayırmak için konur:** al-ış, dur-ak, gör-gü-süz-lük.
- * **Eklerin başına konur:** -ak, -den, -ış, -lık.
- * **Heceleri göstermek için kullanılır:** a-raş-tır-ma, bi-le-zik, du-ruş-ma, ku-yum-cu-luk, prog-ram, ya-zar-lık.
- * **Kelimeler arasında "-den...-a, ve, ile, ila, arasında" anlamlarını vermek için kullanılır:** Türkçe-Fransızca Sözlük, Türk-Alman ilişkileri, Ural-Altay dil grubu, 09.30-10.30, Beşiktaş-Fenerbahçe karşılaşması, Manas Destanı'nda soy-dil-din üçgeni, 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı, 2003-2004 öğretim yılı.
- * **Matematikte çıkarma işareti olarak kullanılır:** 50 - 20=30

Ğ) Uzun Çizgi (-)

Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgisi de denir.

Frankfurt'a gelene herkesin sorduğu şunlardır:

- Eski şehri gezdin mi?
- Rothschild'in evine gittin mi?
- Goethe'nin evini gezdin mi? (Ahmet Haşım)

H) Eğik Çizgi (/)

- * **Yan yana yazılması gereken durumlarda mısraların arasına konur:** Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak/Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak/O benim milletimin yıldızıdır parlayacak/O benimdir o benim milletimindir ancak. (Mehmet Akif Ersoy)
- * **Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:** 18/11/1969.
- * **Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır:** -lık /-lik, -madan /-meden.

I) Ters Eğik Çizgi (\)

Bilgisayar yazılımlarında art arda gelen dizinleri birbirinden ayırt etmek için kullanılır:
C:\Dos>MD \Oyun

i) Tırnak İşareti (" ")

- * **Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:** Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin ön cephesinde Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." vecizesi yer almaktadır.
- * **Uzun alıntılarda her paragraf ayrı ayrı tırnak içine alınır.**
- * **Özel olarak belirtilmek istenen sözler tırnak içine alınır:** Yeni bir "barış taarruzu" başladı.
- * **Cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınır.** Yahya Kemal'in bazı şiirleri "Kendi Gök Kubbeimiz" adı altında çıktı.

Cümle içerisinde özel olarak belirtilmek istenen sözler, kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın koyu yazılarak veya eğik yazıyla (italik) dizilerek de gösterilebilir.

J) Tek Tırnak İşareti (' ')

Tırnak içinde verilen ve yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü belirtmek için kullanılır: Edebiyat öğretmeni "Şiirler içinde 'Han Duvarları' gibisi var mı?" dedi ve Faruk Nafiz'in bu güzel şiirini okumaya başladı.

K) Yay Ayraç (( ))

- * **Cümlelerin yapısıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan açıklamalar için kullanılır:** Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz.
- * **Yay ayraç içinde bulunan özel isimler ve yargı bildiren anlatımlar büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti getirilir.**
- * **Hakkında açıklama yapılan söze ait ek, ayraç kapandıktan sonra yazılır:** Yunus Emre (1240?- 1320)'nin...

- * **Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:**
İhtiyar – (Yavaş yavaş Kaymakama yaklaşır.) Ne oluyor beyefendi? Allah rızası için bana da anlatın... (Reşat Nuri Güntekin)
- * **Alıntıların aktarıldığı eseri veya yazarı göstermek için kullanılır:** Cihanın tarihi, vatani uğruna senin kadar uğraşan, kanını döken bir millet daha gösteremez. Senin kadar kimse kendi vatanına sahip olmaya hak kazanmamıştır. Bu vatan ya senindir, ya kimsenin. (Ahmet Hikmet Müftüoğlu)
- * **Alıntılarda, başta, ortada ve sonda alınmayan kelime ve bölümlerin yerine konulan üç nokta, yay ayrıç içine alınabilir.**
- * **Bir söze alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti yay ayrıç içine alınır.**
- * **Bir bilginin şüpheyle karşılandığını veya kesin olmadığını göstermek için kullanılan soru işareti yay ayrıç içine alınır.**
- * **Bir yazının maddelerini gösteren sayı ve harflerden sonra kapama ayrıç konur: a), 2), vı)**

L) Köşeli Ayrıç ([ ])

Ayrıç içinde ayrıç kullanılması gereken durumlarda yay ayrıçtan önce köşeli ayrıç kullanılır: Halikarnas Balıkcısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum'da yazmıştır.

Bibliyografik künyelere ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için kullanılır: Reşat Nuri [Güntekin], Çalıkıuşu, Dersaadet, 1922. Server Bedi [Peyami Safa]

M) Kesme İşareti (')

Aşağıda sıralanan özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır:

- * **Kişi adları, soyadları ve takma adlar:** Atatürk'üm, Sultan Ana'nın, Kâzım *Karabekir'i, Yunus Emre'yi, Ziya Gökalp'tan.
Sonunda p, ç, t, k ünsüzlerinden biri bulunan Ahmet, Çelik, Çiçek, Halit, Mehmet, Mesut, Murat, Özbek gibi özel adlara ünlüyle başlayan ek getirildiğinde kesme işaretine rağmen Ahmedî, Çeliği, Çiçeği, Halidî, Mehmedî, Mesudî, Muradî, Özbeği, biçiminde son ses yumuşatılarak söylenir.
Özel adlar için yay ayrıç içinde bir açıklama yapıldığında kesme işareti yay ayrıçtan sonra konur. Yunus Emre (1240?-1320)'nin,
Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz ve kendisinden sonra gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.
- * Hayvanlara verilen özel adlar: Sarıkız'ın, Karabaş'a, Pamuk'u, Minnoş'tan.
- * **Millet, boy, oymak adları:** Türk'üm, İngiliz'den, Rus'muş, Oğuz'un.
- * **Devlet adları:** Türkiye Cumhuriyeti'ni, Osmanlı Devleti'ndeki, Amerika Birleşik Devletleri'ne, Azerbaycan Cumhuriyeti'nden.

- * **Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar:** Allah'ın, Cebrail'den, Zeus'u.
- * **Kıta, deniz, nehir, göl, dağ,; ülke, bölge, il, ilçe, köy, semt, bulvar, cadde, sokak vb. coğrafyayla ilgili yer adları:** Asya'nın, Marmara Denizi'nden, İç Anadolu'da, Doğu Anadolu'ya, Ankara'yımsı, Taksim Meydanı'ndan, Reşat Nuri Sokağı'na.
- * **Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır:** Hisar'dan, Boğaz'dan.
- * **Gök bilimiyle ilgili adlar:** Jüpiter'den, Venüs'ü, Samanyolu'nda.
- * **Saray, köşk, han, kale, köprü, anıt vb. adları:** Dolmabahçe Sarayı'nın, Ankara Kalesi'nden, Galata Köprüsü'nün, Bilge Kağan Abidesi'nde, Çanakkale Şehitleri Anıtı'na.
- Kitap, dergi, gazete ve sanat eseri (tablo, heykel, müzik vb.) adları: Nutuk'ta, Safahat'tan, Sinekli Bakkal'ı, Hürriyet'te, Resmî Gazete'de.
- Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelge adları: Millî Eğitim Temel Kanunu'na, Medeni Kanun'un, Aday Memurların Yetiştirilmelerine İlişkin Genel Yönetmelik'teki.
- * **Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük harfle yazılan kanun, tüzük, yönetmelik sözlerinin ek alması durumunda kesme işareti kullanılır:**
 "Bu Kanun'un 17. maddesinin c bendi..."
 "Yukarıda adı geçen Yönetmelik'in 2'nci maddesine göre... vb."
- * **Kurum, kuruluş, kurul ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.**
- * **Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz:** Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Müslümanlık, Hristiyanlık, Avrupalı, Konyalı, Bursalı, Ahmetler, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan.
- * **Kişi adlarından sonra gelen saygı sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur:** Nihat Bey'e, Ayşe Hanım'dan.
- * **Unvanlardan sonra gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:** Cumhurbaşkanınca, Başbakanca, Türk Dil Kurumu Başkanına göre vb.
- * **Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur:** TBMM'nin, BM'de.
- * **Sayılarla getirilen ekleri ayırmak için konur:** 1985'te, 8'inci madde, 2'nci kat; 7,65'lik, 9,65'lik. 1919 senesi Mayısın 19'uncu günü Samsun'a çıktım.
- * **Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için konur:** a'dan z'ye kadar, b'nin m'ye dönüşmesi.
- * **Akım, çağ ve dönem adlarından sonra gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:** Eski Çağın, Yükselme Döneminin, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatına.

N) Denden İşareti (")

Bir yazıdaki maddelerin sıralanmasında veya bir çizelgede alt alta gelen aynı sözlerin, söz gruplarının ve sayıların tekrar yazılmasını önlemek için kullanılır:

- a. Etken fiil
- b. Edilgen "
- c. Dönüşlü "
- ç. İşteş "

V) CÜMLE BİLGİSİ (SÖZ DİZİMİ)

Düşünce, duygu, durum veya bir olayı yargı bildirerek anlatan kelime (sözcük) veya kelime grubu dizisine cümle (tümce) denir.

Cümlede kelimeler ve kelime grupları yargı bildirirken çeşitli görevler yüklenir. Bunlar cümlenin öğelerini oluşturur.

Cümlenin öğeleri; cümlede bir yargı bildiren, ondan etkilenen veya etkileyen veya yargının geçtiği zamanını veya yerini gösteren unsurlardır. Bunlar; yüklem, özne, nesne, dolaylı tümleç, zarf tümleci ve edat tümleci olarak adlandırılır.

A) Cümlenin Öğeleri

- Yüklem
- Özne
- Nesne
- Dolaylı Tümleç
- Zarf Tümleci

1) Yüklem

Cümlede yargı bildiren çekimli unsura yüklem denir. Yüklem çekimli bir fiil veya ek fiille çekimlenmiş bir isim olabilir.

İş, hareket, oluş, durum yüklem tarafından karşılanır. Cümlenin ana unsurunu yüklem oluşturur. Diğerleri ise yüklem anlamını zaman, yer vb. yönden destekleyen veya tamamlayan unsurlardır. Bir cümle birden çok öğeden oluşabileceği gibi tek bir yüklemde de oluşabilir.

2) Özne

- Yüklem bildirdiği işi, hareketi yapan veya yargının gerçekleşmesine araç olan unsura özne denir.
- Cümlenin temel ögesidir ancak her cümlede bulunmak zorunda değildir.
- Cümlede özneyi bulmak için yükleme "kim" veya "ne" sorusunu sorarız.

- * **Cümlede olmayan, yüklemdeki kişi eklerinden anlaşılan öznelere "gizli özne" adı verilir:** "Seni bu konuda daha önce uyardım." cümlesinde, "Uyaran kim?" sorusunun yanıtı olan "ben" gizli öznedir.
- * **Yüklemi edilgen çatılı cümlelerde, aslında nesne olan öge "sözde özne" olarak kullanılır:** "Hırsız kıskıvrak yakalandı." cümlesinde, yakalayan belli olmayıp "Yakalanan kim?" sorusunun yanıtı olan "hırsız" sözde öznedir.
- * **Yüklemi edilen çatılı cümlelerde bazen "-ce, tarafından, nedeniyle" gibi ek ve sözcükler kullanılmak suretiyle işi bizzat yapan varlığa "örtülü özne" olarak yer verilebilir:** "Tüm sorularınıza kurumumuzca derhal yanıt verilecektir." cümlesindeki "kurumumuzca" sözcüğü örtülü öznedir.

3) Nesne (Düz Tümleç)

Nesne, cümlede yüklem bildirdiği, öznenin yaptığı işten etkilenen unsurdur. Geçişli fiiller, nesneye yönelerek onu etkiler. Geçişsiz fiillerde ise hareket öznenin üstündedir. Böyle fiiller nesne almaz. Nesne, sadece yüklemi geçişli olan cümlelerde olur.

Nesne görevinde bulunan söz, "-i" durum ekini almışsa, nesneye "belirtili nesne" denir. Belirtili nesne, yükleme "kimi" veya "neyi" sorusu sorularak bulunur: "Dün geceki fırtına ağacın tüm dallarını kırdı." cümlesindeki "ağacın tüm dallarını" kelime öbeği belirtili nesnedir.

Nesne görevinde bulunan söz "-i" durum ekini almamışsa (yalın hâldeyse) buna, "belirtisiz nesne" denir. Belirtisiz nesne, yükleme "kim" veya "ne" sorusu sorularak bulunur: "Dün akşam eşine büyük bir buket çiçek götürmüş." cümlesindeki "büyük bir buket çiçek" kelime öbeği belirtisiz nesnedir.

4) Dolaylı Tümleç

- Yönelme, bulunma ve çıkma bildirerek cümlenin anlamını tamamlayan unsura dolaylı tümleç denir.
- Dolaylı tümleç olan öge mutlaka "-e", "-de", "-den" durum eklerinden birini alır.
- Dolaylı tümleci bulmak için yükleme; "kime", "kimde", "kimden", "nereye", "nerede", "nereden" soruları sorulur.

"Annem geçen hafta Ankara'ya gitti." cümlesindeki "Ankara'ya" kelimesi dolaylı tümleçtir.

5) Zarf Tümleci

- Yön, zaman, tarz, sebep, miktar, vasıta ve şart bildirerek yüklemi tamamlayan unsura zarf tümleci denir.
- Zarf tümlecini bulmak için yükleme; "nasıl", "niçin", "neden", "ne kadar", "ne zaman", "kim tarafından", "ne tarafından" gibi sorular sorulur.

"Ahmet sabaha kadar ders çalışmış." cümlesindeki "sabaha kadar" ifadesi zarf tümlecidir.

6) Edat Tümleci

Edat tümleci, bazı edatlarla öbeleşerek cümleyi "amaç, araç, birliktelik, özgülük, karşılaştırma vb." anlamlarla açıklayan unsurdur:

"Bu yaz ailesiyle Antalya'ya gidecek." cümlesinde birlikteliği ifade eden "ailesiyle" sözcüğü edat tümlecidir.

B) Cümle Çeşitleri

Cümleler anlam ve yapılarına, yüklem türü ve yerine göre sınıflandırılır.

1) Yüklem Türüne Göre Cümleler

a) Fiil Cümlesi

* Yüklemi çekimli bir fiil veya fiil grubu olan cümlelerdir. Her türlü hareket, iş, oluş, fiil cümleleri ile karşılaşılır. Bu sebeple fiil cümleleri, isim cümlelerine göre daha fazladır.

* Geçişli fiil cümlelerinde cümle unsurlarının hepsi bulunabilir.

Sadrizam / o zaman / kethüdasını / Muhsin Çelebi'nin Üsküdar'daki evine gönderdi.
("göndermek" geçişli fiil)

Geçişsiz fiil cümlelerinde nesne bulunmaz.

"Doktorun içine / birdenbire / bir hüzün / çöktü."

b) İsim Cümlesi

* Yüklemi ek fiille çekimlenmiş bir isim veya isim grubu olan cümlelere denir.

* İsim ve isim grupları, "i-" ek fiili ile görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman ve şart kipinde çekime girerek yüklem görevi yaparlar. Geniş zaman çekiminin 3. şahıslarında kullanılan -dır/-dir eki, "durur" fiilinden ekleşmiştir. İsim cümlelerinde, kip eki taşımayan yüklem de geniş zaman ifade ederler. En çok kullanılan isim cümlesi; "var", "yok" isimlerinin yüklem olduğu cümlelerdir.

"Sekiz saattir trendeyim. Tren, boş ve neşesiz. Körfezde bizim Haliç suyunun koyu durgunluğu var."

* İsim cümleleri, genellikle iki unsurdan, özne ve yüklemden meydana gelir.

2) Yüklem Yerine Göre (Dizilişlerine Göre) Cümleler

Yüklem cümle içindeki yerine göre kurallı/düz cümle ve devrik cümle olmak üzere iki çeşit cümle vardır.

a) Kurallı Cümle (Düz Cümle)

Yüklemi sonda bulunan cümle, kurallı cümledir. Türkçede cümlenin ana unsuru yüklem, genellikle cümlenin sonunda bulunur. Yardımcı unsurdan ana unsura doğru diziliş, Türk cümle yapısının temel özelliğidir. Yüklemi tamamlayan unsurlar, yüklem önünde sıralanır. Yükleme en yakın unsur genellikle belirtilmek istenen unsur ifade eder.

"Arabalar çok yavaş ilerliyordu."

b) Devrik Cümle

Devrik cümle, yüklemi sonda bulunmayan cümledir. Bu tür cümleler, daha çok şiir dilinde görülür. Çünkü şiirde, kelimelerin ses yapısı, her zaman ön plandadır. Atasözlerinde, günlük konuşmalarda, günlük konuşmaların aksettirildiği veya konuşma, sohbet üslubunun hâkim olduğu eserlerde devrik cümle kullanılmıştır.

"Çok insan anlayamaz eski musikimizden

Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden."

3) Anlamlarına Göre Cümleler

a) Olumlu Cümle

Yargının gerçekleştiğini anlatan cümle, olumlu cümlerdir. Bu cümlenin yüklemi yapma, yapıma veya olma bildirir.

Kütüphanenin yolunu tuttu.

b) Olumsuz Cümle

Yargının gerçekleşmediğini anlatan cümlerdir. Bu cümlelerin yüklemi yapmama, yapılmama, olmama bildirir.

"-ma, -me" olumsuzluk eki, "değil" edatı ve "yok" ismi, cümleyi olumsuz yapan unsurlardır. "Değil" edatı, hem isim, hem de fiil cümlesini olumsuz yapar.

Salih'i artık çarşıda bilen yoktu.

c) Soru Cümlesi

Soru yoluyla bilgi almayı amaçlayan cümlerdir. Soru cümlesi, olumlu veya olumsuz olabilir. Soru sıfatları, soru zamirleri, soru zarfları, soru edatları ve soru eki -mı/-mi, bir cümleye soru anlamı kazandıran unsurlardır.

Niçin Bursa'yı bu kadar seviyoruz?

4) Cümle Çözümlemeleri

Yazılan her değerli eser,   insanı   geliştirir.
Özne   nesne   yüklem

insan, erdemli olmak için çalışmalıdır.
Özne   zarf tümleci   yüklem

Ayşe,   bütün yaz kitap   okudu.
Özne   zarf tümleci   nesne   yüklem

"Ayla kalemi masada gördü." cümlesi etken bir cümlüdür.

Cümleyi, "Kalem görüldü." biçimine getirdiğimizde cümle edilgen olur. Burada üç değişiklik olmuştur. "Ayla" öznesi cümleden çıkmıştır. Fiile -ül edilgen eki getirilmiştir. "Kalemi" nesnesinden -ı eki kaldırılmıştır.

VI) YAZIŞMA KURALLARI

Devlet yönetiminde, ticaret alanında, eğitimde kullanılan yazışmalarda uygulanır.

Günlük hayatta ya da iş hayatında karşılaşılan başlıca iş yazılarına aşağıda yer verilmiştir:

A) Rapor

Herhangi bir konu, olay ya da sorunla ilgili olarak yapılan araştırma ve incelemenin sonuçlarını belirtmek, varılan sonuçlarla ilgili değerlendirmeyi bildirmek için yazılan yazılara denir.

Hangi amaçla yazılırsa yazılsın rapor, önce rapora konu olan olay, durum ya da sorun belirtilerek başlar. Daha sonra, inceleme ve araştırma sonucunda elde edilen bilgiler ve bulgular sıralanır. Son bölümde ise raporu yazan kişinin o konuda vardığı yargılar, kendi kanıları yer alır.

Raporlar iş ve bilimsel raporlar olmak üzere ikiye ayrılır:

1) İş Raporları

Bilimsel bir araştırmadan çok; bir olayın ya da bir durumun değerlendirilmesini, bir soruşturmanın sonuçlarını içeren çalışmalardır.

2) Bilimsel Raporlar

İnceleme ve araştırmaya dayanan ve konunun bilimsel yöntemlerle ele alındığı çalışmalardır.

Raporun en belirgin özelliği, tutanağa göre; çok daha uzun süreli olması, daha fazla belge ve bilgiye dayanması, kişisel görüş ve yorumları içermesidir.

Herkes rapor hazırlayamaz. Rapor hazırlayan kişinin bilirkişi olması gerekir.

Raporlar, elde edilen belge ve bilgilere göre belli bir plan çerçevesinde, açık anlaşılır bir dille ve tartışmaya meydan vermeyecek bir şekilde kaleme alınmalıdır.

Rapor metninin en üst köşesine tarih, orta kısmına raporun adı, metin tamamlandıktan sonra alt kısmına raporu hazırlayanların isimleri yazılmalı ve imzalanmalıdır.

B) Dilekçe

Bir durumu bildirmek, bir istek ya da dilekte bulunmak amacıyla yazılıp resmî veya özel kuruluşlara gönderilen yazılara dilekçe denir.

İş başvurularında kişilerden dilekçeyle birlikte öz geçmiş de istenir.

Dilekçelerde istek ve dilekler, yalın ve açık bir biçimde belirtilmeli, sözü uzatmamalıdır. Eğer dilekçeye bir belge eklenecekse, adresten sonra satır başı açılarak "Eki/Ekleri." başlığı altında belgenin ne olduğu belirtilmelidir. Ayrıca, istek bölümü, "Bilgilerinize arz ederim." sözleriyle bitirilmelidir.

Dilekçeler düz beyaz çizgisiz kâğıda yazılır. El veya daktilo ile yazılan dilekçelerde hiçbir şekilde kısaltma kullanılmamalıdır. Dilekçede özlü ve resmî bir üslup kullanılmalıdır. Dilekçeler belli bir plana göre yazılır. İstek ve dilekler belirtildikten sonra üç ara verilerek sağ alt köşeye baş harf büyük olacak biçimde isim ve soyadının tamamı büyük harfle yazılarak dilekçe sahibinin ad ve soyadı yazılır. Ad ve soyadın üstüne imza atılır. Dilekçe sahibi, dilekçesinin sol alt tarafına adresini yazar.

Resmî kurumlara yazılan imzasız dilekçeler geçersiz sayılır.

C) Öz Geçmiş

Özgeçmiş; bir kimsenin eğitimi, iş deneyimi, sosyal etkinlikleri, kişisel özellikleriyle ilgili kendisinin verdiği bilgileri, değerlendirmeleri içeren bir özettir.

Özgeçmişte şu hususlar yer alır: Adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, adresi, telefon numarası, elektronik posta adresi, ilgi alanları, akademik unvanı (varsa), yayınları (varsa).

Ç) Tutanak

Yasama meclisleri, mahkemeler, kongreler vb. yerlerde yapılan toplantılarla herhangi bir olayın nasıl, ne zaman, nerede ve ne şekilde meydana geldiğini, nasıl sonuçlandığını tespit eden kısa yazılara "tutanak" denir. Kısaca, bir durumun ya da olayın nasıl oluştuğunu saptayıp anlatan, ilgililerce imzalanan yazılı belgelere denir.

Tutanak, herhangi bir toplantının nasıl açıldığını, kimlerin neler konuştuğunu ve nasıl kapandığını objektif olarak özlü bir biçimde ortaya koyan yazılardır. Bu tip tutanaklara "toplantı tutanağı" denir.

Aynı şekilde herhangi bir olayın oluş ve sonuçlarıyla ilgili objektif belge ve bilgileri kapsayan yazılara da "olay tutanağı" denir.

Tutanağın en belirgin özelliği, bilirkişiler tarafından tutulması, kısa süreli yazılar olması (toplantı ya da olay anında hazırlanması) ve hiçbir şekilde kişisel görüş ya da yorumlara yer verilmemesidir.

En üstte sağ köşeye tarih konur, ortasına TUTANAK ifadesi yazılarak başlanır. Metin tamamlandıktan sonra metnin altı yetkililer tarafından imzalanır.

D) Resmî Yazı

Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 10.06.2020 tarihli ve 31151 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve 01.07.2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Resmî yazılarla ilgili olarak bu yönetmelikte belirtilen hususlara uyulması gerekmektedir. Yönetmeliğin 2'nci maddesinde kapsam alanı "bütün kamu kurum ve kuruluşları" biçiminde geçmektedir. Söz konusu Yönetmelik metni için <https://www.mevzuat.gov.tr> adresine bakılabilir.

E) Genelge

Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere ilgililere gönderilen yazı türüne "genelge" denir.